Мікіта ВОЛКАЎ

ПЛЮХ

Апавяданне

Мікіта Волкаў нарадзіўся 13 сакавіка 1992 года ў Барысаве. Студэнт Белдзяржмедуніверсітэта. Марыць з'ездзіць у Індыю.

Штучнае святло аперацыйнай, зліваючыся з натуральным сонечным, раздражняла і муляла вочы. Старая санітарка вадзіла анучай па чорнай абіўцы крэсла, трымаючыся за металічную падстаўку для кален і нешта мармычучы сабе пад нос. Леваруч ад яе завіхалася тоўстая медсястра, распакоўваючы ўпакоўкі з інструментамі і рыхтуючы ін'екцыі. За ёй, ля шафы з расчыненымі дзверцамі, стаяла маладая доктарка. Яна выбірала сабе празрысты фартух і прымярала акуляры. Дзверы адчыніліся і з цемры калідора выйшлі дзве дзяўчынкі ў халатах і белых каптурыках. Абедзве былі крыху маладзейшыя за доктарку ў акулярах.

— Добры дзень. Мы студэнты на практыцы і хацелі б...

— Ясна, — абарвала іх тоўстая медсястра, — станьце ўздоўж сценачкі і назірайце. Хутка ўжо пачнём, толькі не замінайце доктару. Вы лепш скажыце, ці сядзяць там на калідоры нашы жанчынкі?

— Так. Сядзяць, і многа. — Медсястра ўзяла жоўтымі пальцамі гісторыі хваробы і сваім ці то фарынгітным, ці то пракураным голасам прамовіла: — Лепш не стойце дарэмна, ідзіце і паклічце пацыентку Данілюк.

Але дзяўчаты нікуды не выходзілі, яны былі тут першы дзень і яшчэ не маглі так свабодна сябе паводзіць.

Раптам расчыніліся дзверы і ў маніпуляцыйную ўвайшоў худзенькі, крыху ссутулены малады анестэзіёлаг. Каб неяк абазначыць сваю прысутнасць, ён абыякава прывітаўся і апусціў вочы ўніз. Ён чакаў працы.

— Сяргей Пятровіч, мы ўсе вас ужо закачаліся. Майце сумленне, дзе ж вы бадзяецеся?.. — тарахцела медсястра, але не паспела скончыць, бо дзверы зноў расчыніліся.

На парозе стаяла дзяўчына ў цёмна-чырвоным, амаль барвовым халаце. Ейныя русыя валасы былі сабраны ў куклу, выдаючы нейкую дзіўную выпукласць ілба.

— Вы Данілюк? — спытала медсястра.

— Так.

— Не стойце на парозе, заходзьце і здымайце халат. Ці, можа, передумалі? У нас і без вас зашмат працы, а вы яшчэ вагаецеся.

— Жанчына, кладзіцеся, — анестэзіёлаг нарэшце пераняў эстафету і працягнуў: — Алергія, сутаргавы сіндром, эпілепсія... Мо штосьці з гэтага маеце?

Дзяўчына здымала халат, затым чырвоныя карункавыя майткі і адмоўна вадзіла галавою. Яна неяк паволі, быццам кульгаючы ішла да крэсла, на якое паказвала анучай старая санітарка.

— Сюды лажыса, мая дзеўчына, — крактала санітарка, працягваючы вадзіць анучай.

Дзяўчына, скрывіўшы вусны быццам бы ад гаркоты, села на крэсла і паклала свае ногі на металічныя жалабы.

Пакуль дзяўчына рыхтавалася, анестэзіёлаг аглядаў цёмны калідор. На ўслонах сядзелі розныя жанчыны: дзяўчаты, кабеты, цёткі — старыя і маладыя, вясковыя і гарадскія. Усе яны ўтваралі сабой каманду, адзін удзельнік якой увайшоў на поле выпрабаванняў і мусіць адно з іх прайсці.

— Ну і працы ў вас на сёння. А я пасля сутак, выспацца мне ўжо не наканавана,— праціраючы акуляры, гаварыў Сяргей.

— Скажаце! Вы ў нас яшчэ не працавалі, не ведаеце, што для нас гэта яшчэ мала. Новенькі. Гляньце на Маргарыту, яна толькі першы год працуе, а ўсё ўжо без старэйшых дактароў робіць і не наракае.

Маргарыта, маладая акушэр-гінеколаг, у гэты час завіхалася з практыканткамі. Яна не губляла дарэмна час: паказвала асновы даследавання. Практыканкі зазіралі ў тое самае месца, адкуль паходзіць чалавечы род, і слухалі, як правільна «ўваходзіць люстэркамі». Санітарка ціхмяна стаяла ў куце, нешта мармычучы.

— Не передумалі? — з усмешкаю запыталася Маргарыта, пaглядаючы на студэнтак.

Пачуўшы пытанне, дзяўчына адмоўна пахітала галавой, заплюшчыла вочы і моцна сціснула сківіцы: медсястра ўводзіла лекі. Пакружляўшы недзе высока, пад самай столлю, прытомнасць дзяўчыны адлятала ў вырай. Цела рабілася нерухомым, апроч ступняў, якія вымалёўвалі ў прасторы дзівосныя колы малой амплітуды і інтэнсіўнасці. Калі падрыхтоўка скончылася, дзяўчына на імгненне зірнула на выхад, а пасля прымружыла вочы. Праўда, не цалкам. Вочы былі напаўзаплюшчаныя, паміж павекамі зеўралі пустыя шчылінкі.

Анестэзіёлаг глядзеў на гадзінік і нешта лічыў, пасля зірнуў на дзяўчыну і станоўча хітнуў галавой доктарцы:

— Можаце пачынаць!

Прыняўшы гэтыя словы як заклік да дзеяння, доктарка адхіснулася ад каленяў дзяўчыны, за якія трымалася, адначасова размаўляючы са студэнтамі:

— Да якога тэрміну можна аборт рабіць выскрабаннем? Не ведаеце? Чаго маўчыце?.. — выбіраючы патрэбны інструмент, засыпала дзяўчат пытаннямі доктарка.

Дзве практыканткі моўчкі пазіралі на хірургічны рыштунак. Яшчэ не зусім абазнаныя ў гінекалогіі, яны няўцямна разглядалі металічныя палачкі рознай формы і даўжыні. Адну з іх, больш падобную да вязальнага прутка, доктарка ўзяла ў рукі.

— Ну што, не ведаеце? — ухмыльнулася доктарка. — А гэта што? — Трымаючы перад сабой пруток, пыталася яна і, не чакаючы адказу, працягвала: — Гэта зонд, якім даўжыню маткі правяраюць.

Затым яна ўзяла прылады, падобныя да нажніц, і сказала студэнтцы, якая стаяла праваруч:

— Трымай, будзеш маім першым асістэнтам. Галоўнае — не варушыцца і не дрыжаць.

Прутком увайшла ў матку, праверыўшы яе на даўжыню. Затым пачала ўторкваць металічныя палачкі: спачатку вузейшыя, затым — больш шырокія.

— Гэта пашыральнікі Гегара, трэба ж нам пашырыць канал, каб выскрабці ўсё дашчэнту.

Пацыентка ляжала ціха, анестэзіёлаг «спаў галавой», медсястра назірала, а санітарка гугнявіла штосьці ў куце: узнікала адчуванне, што яна малілася. Доктарка ўзяла кюрэтку, якая таксама нагадвала пруток, але мела на канцы вострую закраіну, якой можна было зразаць і выскрабаць усё непатрэбнае і непажаданае.

— Ну, дзеці, пачынаем. Толькі трымайце люстэркі і шчыпцы цвёрда, а то матку і пратыкнуць можна.

«Плюх — плёх — плюх», — рэчыва сцякала ўніз па металічнай паверхні і плюхалася ў бліскучую ёмістасць. Рука ў пальчатцы спрытна выскрабала металічнай пятлей-кюрэткай усё, на што натыркалася. Усё, што лічыла лішнім. Далёка не ўся крывавая маса трапляла ў ёмістасць, значная частка яе заставалася на сцёгнах.

— Ай, а-я-яй, — варушачыся на крэсле, застагнала пацыентка.

— Трымайце яе, Валянціна Іванаўна, мне усё ж такі яшчэ працаваць, — пісклявым голасам прасіла доктарка медсястру.

Тоўстая няўклюдная медсястра navалілася ўсім целам на каленкі дзяўчыны. Яна дастала ручнік, махры якога тырчалі з кішэні халата, і накрыла ім рот дзяўчыны. Доктарка між тым працягвала.

Рудыя кудзеркі валасоў вытыркаліся з-пад высокага белага каптурыка, а доўгі нос як бы паўтараў рухі рукі, якая колам хадзіла па матцы кюрэткаю. Крыху высунуты язык выдаваў засяроджанасць. Доктарка працавала першы год. Аборт таксама быў для яе першым, і таму яго трэба было выканаць бліскуча. Не схібіць перад калегамі, якія стаялі побач і назіралі.

Паненка працягвала рухаць сцёгнамі і стагнаць. Атрымлімвалася асабліва гучна, калі пятля ўваходзіла глыбей. Дзяўчына была ў непрытомнасці, але раз-пораз расплюшчвала вочы і выкрыквала нешта невымоўнае. Яе трымала медсястра.

— Сяргей, зрабіце што-небудзь з гэтай крыкухай, яшчэ крыху — і я скончу.

Анестэзіёлаг шапнуў нешта сястры і тая пачала запраўляць шпрыц. Рукі дзяўчыны былі разведзены: быццам бы яе раскрыжавалі. Ейныя стогны нагадвалі калыханні маятніка: яны то ўзмацняліся, дасягаючы найвышэйшых частотаў, то паніжаліся.

Між тым рэчыва пачынала радзець і падаючы на бочкападобны латок, ператваралася ў бурбалкі. Рукі раскінуліся яшчэ шырэй, рухі сталі вальнейшымі. Доктарка выскрабала апошняе.

— Студэнты, ці чуеце скрып палазоў? Гэта значыць канец. Прыехалі! — прамовіла яна і, зняўшы запэцканы крывёю фартух, неахайна кінула яго ад сябе ў кут, да іншых брудныхануч.

Доктарка трыумфавала. Яе вочы загарэліся радасцю і ўпэўненасцю. Яна накіравалася да выхаду.

— Ну што, хадзем гісторыю хваробы пісаць, ад пісаніны нас ніхто не вызваляў.

На калідоры стаяў стол з гісторыямі хвароб, за які паселі маладыя медыкі.

— І трэба ж такое супадзенне! Рабіла аборт поўнай цёзцы — Данілюк Маргарыце Алегаўне. І з года майго, 1991. Бывае ж! І першая ейная цяжарнасць і, дарэчы, мой першы ў жыцці аборт.

З вялікай аперацыйнай выйшла загадчыца аддзялення. Толькі што з аперацыі, стомленая, але шчаслівая добрым вынікам, яна прывітала маладую калегу:

— Як справы, Рытка? Усё атрымалася?

— Так, Зінаіда Георгіеўна, за дзесяць хвілін усё выскрабла.

— Што ж, віншую: баявое хрышчэнне ты ўжо прайшла. А вам, студэнты, ці спадабалася ў нас?

Практыканткі моўчкі паківалі галовамі. Ім карцела ісці дадому.

— Роўна праз год вы прыйдзеце да нас і будзеце рабіць тое ж, што і мы. Добра, на сёння для вас хопіць, бяжыце, дзяўчаткі, вашы кавалеры ўжо змарнелі без вас. Толькі на прэзерватыў не забудзьцеся, каб нашымі пацыенткамі не стаць, — грубым, але вясёлым голасам выдавала дасведчаная загадчыца аддзялення.

Не смяялася хіба што старая санітарка, якая за вялікай колькасцю гадоў не ўсё дачула. Тым часам дзяўчына ў аперацыйнай прыйшла ў прытомнасць. Гэта заўважыла старая і пакульгала да яе. Галоўны абавязак санітаркі — суправаджаць пацыентак назад у палату. Дзяўчыну вадзіла ў косікі, яна хісталася, бо ўсё яшчэ была пад уплывам лекаў. Але старая мужна і ўстойліва вяла яе да палаты. Яна не заўважала крыві, якая цурком збягала па сцёгнах, не бачыла чырвоных плям на падлозе.

— Стойце, — крыкнула медсястра ззаду і, узяўшы прынесены пацыенткай белы ручнік, пабегла да дзяўчыны і санітаркі.

— Сямёнаўна! На, прасунь ёй між сцёгнаў, бо кроў ідзе, — сказала медсястра і пабегла рыхтавацца да чарговай працэдуры.

Дзяўчына больш не плакала, яна ціхенька пасмейвалася і нешта мармытала, гледзячы на старую. Ручнік чырванеў. Ужо амаль не было адрозненняў паміж яго колерам і колерам халата.

